

INHOUD

Dagboek 1976 ··· 7

Trucjes ··· 183

Verantwoording ··· 205

4 januari

Het wordt alweer donker, godzijdank.

5 januari

Vanavond heb ik voor het eerst sinds weken weer wat gedaan. ‘Doe je nog wat?’ ‘Ben je ergens mee bezig?’ Ik reageer wat schutterig op zulke vragen. En wat heb ik dan gedaan? Iets wat ik zonder verzoek niet zou hebben geschreven: een kort hoorspel. Het lukt me altijd slecht nee te zeggen. Bovendien sjouwde de man van de radio nog dezelfde dag hijgend een grote, loodzware bandrecorder de trappen op om me een paar voorbeelden (zo moest het dus niet) te laten horen.

6 januari

Lon polijst de trommel van de glansmachine. Eens in de zoveel tijd is dat nodig, omdat er anders foto’s aan blijven kleven en een gedeelte van de gevoelige laag wordt geplukt. Een door merg en been snijdend geluid. Hij heeft oordopjes ingedaan. Ze waren vorige week in de stofzuiger verdwenen, waarna mijn moeder de papieren zak leegde, de dopjes eruit viste en zei: ‘Ziezo, en ook nog een zak uitgespaard.’

9 januari

De storm is eindelijk gaan liggen. De omgewaaide bomen, die er aan de onderzijde uitzien als gekookte kippenpoten

waar de rafels aanhangen, zijn in stukken gezaagd en afgevoerd. Wat iemands uitzicht bepaalde, waar een ander tegen plaste, zijn fiets tegenaan zette of een blaadje op prikte over een zoekgeraakte kat, wordt straks gebruikt als stoel, tafel, trap, lucifer, kast, blokje voor onder die kast, etc. Er zijn voldoende van dit soort schrijvers.

Dat ik in *Van lieverlede* bomen als korenaren liet knakken, komt me nu als een ongepast beeld voor. Korenaren buigen en bomen knakken niet. Het moet door het personage van de zieke mevrouw Beijer en haar vrome inslag zijn dat ik hierop kwam. Het boek doet het goed, maar ik wil het zelf niet meer lezen. Als mevrouw B. het benauwd kreeg, had ik daar ook last van, kreeg ik zelfs met haar mee koorts.

Klein Letterland. Gisteren belde Henk zenuwachtig op om te zeggen dat hij over een halfuur op de radio moest praten met een debutante die mijn boek in *Vrij Nederland* het slechtste van het jaar had genoemd. Het was zo'n lijst waarin uiteenlopende kunstenaars hun voor- en afkeur voor boeken, films, en tv-programma's van het afgelopen jaar noemen. Zo koos Johnny van Doorn een programma van een regisseur die hij minacht, noemde Lidy van Marissing Hermans' *Onder professoren* en zei Mulisch dat hij iets wat slecht is niet leest, niet naar films gaat en niet naar slechte tv-programma's kijkt. Anaïs Nin zal er niet van wakker liggen dat ik haar werk heb genoemd. Ik heb vaker Amerikaanse blabla's à la Nin aan-gehoord die zichzelf erg bijzonder vinden en de mond vol hebben van 'art and the artist' en 'psychological' zus en zo. Ze hebben altijd 'interesting' gesprekken en zijn dan krampachtig bezig vooral niet 'bourgeois' te wezen. Zelfs een recept voor pancakes kan dan beter niet uit een kookboek komen, veel te burgerlijk.

Tegen de tijd dat de woordenwisseling zou worden uitge-

zonden, kon ik het hele programma op de radio niet vinden. Henk zei dat hij bijna meelij met de debutante had gekregen, omdat ze uiteindelijk had moeten toegeven dat ze het boek niet gelezen had. Ze grijpt alles aan om in het nieuws te komen en belt mensen die iets denigrerends over haar boek geschreven hebben op om te zeggen dat ze dat niet *gebruiken* kan.

Ik staar op het papier als iemand die vindt dat er wat op moet.
Er moet niks op.

Salingers *Catcher in the Rye*. Sinds *Winnetou* en *Oblomov* kan ik me niet herinneren dat ik een zucht slaakte toen ik een boek uithad. Vandaag dan *Franny and Zooey*. Mooie dialogen, afgewisseld door precies die kleine handelingen die de personages doen leven. Wel irriteerde het me dat beiden zich door religieuze gevoelens laten meeslepen, al herinnerde ik me onderwijl hoe geruststellend het was toen ik als kind in God en de hemel geloofde en hoe erg ik het vond voor al die stumpers die deze zekerheid niet kenden. De angst voor de dood, iedere dag weer, voor mijzelf, voor de anderen, werd toch altijd verzacht door de gedachte aan een hiernamaals. Ik weet niet precies waardoor ik een afvallige werd. Ik herinner me zoveel van voor mijn twintigste niet.

15 januari

Tot acht uur 's morgens in de stad gebleven. Overmoedig naar huis gereden, midden in het spitsuur. Mensen met aktetassen, schoolkinderen op de fiets. 's Middags om twee uur opgestaan. Een paar uur door de stad gelopen. De hakken van mijn laarzen zijn half gestroopt. Ik ben moe en heb de pest in zonder te weten waarom.

16 januari

Tot een uur of vier vannacht zaten we in De Witte Ballon, waar Gerrie je aan de deur polst en binnenlaat en Sally achter de bar doet of ze je bestelling niet hoort (het is zaak je bestelling niet te herhalen, want dan wordt ze giftig). Een van de jongens had een meid bij zich die zo'n leeg gezicht had en zo'n weke trek om haar mond dat het me verbaasde dat niemand agressief tegen haar werd. Cora was er ook weer bij. Lon trok met haar op alsof ze een oude buddy van hem is. Voor me lopend, naar haar auto, gaven ze elkaar plagerige tikjes en schopjes. Lon viel en bezeerde zijn hand. Omdat hij er van Cora een kusje op vroeg, viel ik thuis, onder het uitkleden, tegen hem uit: 'En waag het niet me aan te raken!' Lang heb ik wakker gelegen, ik werd steeds banger. Later werd ik wakker uit een gruwelijke droom, die zich afspeelde in een haveloos huis, boordevol mensen, de een nog lelijker en smeriger dan de ander.

Henk had me overgehaald mee te gaan naar een basketbalwedstrijd in Den Bosch.

Jongens van 1,85 tot 2,29 meter, gewicht 80 tot 100 kilo. Een enthousiast als één man opverend publiek met veel toeters en andere herrie. Bedrieglijk kleine scheidsrechters, zwaaiend met de armen, fluitend met verbeterde koppetjes.

Om beurten liggen de poezen in de doos UNIEKAAS, INHOUD 8 KG.

Begonnen aan een verhaal dat in Engeland speelt.

Een tengere man, gekleed in een ruim colbert en kaki-kleurige pantalon, kwam met grote passen op me af en noemde mijn naam.

‘Mister Masefield?’

‘Aangenaam.’ Hij gaf me een hand en boog zich naar een van de koffers.

‘n Beetje haast,’ zei hij vergoelijkend bij een bestelwagen die dwars over twee parkeerplaatsen stond. ‘We moeten je tenslotte niet laten wachten, nietwaar.’ Hij lachte.

‘Goede reis gehad?’

‘Ja. Dank u.’

‘Al eens eerder gevlogen?’

‘Ja.’

‘Een globetrotter, kijk eens aan.’

‘Het was de derde keer.’

‘Ik zal je niet inhalen, ben ik bang. De eerste keer moet nog komen. Zolang er boten gaan... Ga maar vast zitten, de deur is open.’

Tegen de leuning lag een dinky toy, een blauw hijskraantje. Ik liet het liggen. De portierraampjes zaten vol vegen en vuile vingers. Masefield stapte in, startte, draaide de wagen. In de achterruimte rolden en schoven dingen die met een klap tegen de wand kwamen toen hij vooruitschoot.

‘Speelgoed,’ zei hij.

De eerste paar honderd meter zweeg hij, wist zich met zijn figuur geen raad, en toen hij op het punt stond wat te zeggen, kleurde hij licht en schraapte zijn keel. ‘Zozo, we hebben ’n intelligent exemplaar.’ Hij bloosde tot onder z’n boord. ‘Je bent de eerste die niet aan de foute kant instapt. Die meisjes van het continent... Altijd fout, altijd de kant van de chauffeur, haha!’

‘Ik ben hier niet voor het eerst,’ zei ik.

‘O, nou. Toch knap hoor.’

23 januari

Drie dagen geleden negen jaar getrouwd. Niet aan denken dat er eenzesde, eenvijfde, eenvierde deel voorbij zou zijn.

Ma had de hele dag schoongemaakt: op haar knieën, uitstaand haar, werkschoenen. De energie waarmee ze de vele treden van de trappen poetst: ik kan het soms niet aanzien en tegelijkertijd vind ik haar zo vreselijk lief.

Eergisteren had ze voor mijn broers verjaardag advocaat gemaakt. Tante Bep en tante Ger waren er. Naast de advocaat met slagroom gingen ook taart, koekjes, limonade, koffie met slagroom en bonbons zonder aarzelen naar binnen, geen wonder dat ze zulke buiken hebben. Marcel, de jongste van tante Bep, moet thuis op de bank slapen, omdat de voormalige duiventil op het dak waar hij anders slaapt zo wrak is dat hij door een volgende storm de lucht in kan vliegen.

Lon kwam vannacht om vier uur thuis en was om halfnegen alweer op weg naar een vergadering. De laatste weken werkt hij erg veel.

Ik ga morgen een week naar Spanje. Voor ik mijn koffer pak, moet ik nog een brief aan Ans en Adelbert schrijven. Lastig en pijnlijk. In hun brief schrijven ze hoe het met de kat gaat die we Engeland hebben binnengesmokkeld. Geen woord over de andere kat, die het niet redde. Ik zie de dieren zo weer voor me in de hut, op weg naar Harwich. Lon spoot ze af en toe wat spul bij om ze onder narcose te houden. In de achterbak hadden we ze zodanig in tassen verstopt dat ze adem konden halen, maar niet meteen te zien zouden zijn als

de douane de achterklep open zou doen. We waren met twee auto's. Ans en Adelbert hadden veel spullen bij zich, omdat ze in Oxford gaan wonen. Ze wilden dat niet zonder hun katten, maar hoe kreeg je ze Engeland binnen, waar ze anders een jaar in quarantaine zouden moeten? We riskeerden hoge boetes en zelfs gevangenisstraffen. Ik dacht dat de douanier aan ons zou zien dat we achterin een *tell tale heart* hadden. Maar we mochten doorrijden. Naar het hotel in Londen, waar we de katten eerst bij zouden laten komen. Dat is, erg treurig, bij één dus niet gelukt. Iedereen richtte zich meteen op de overlever en we zeiden elkaar herhaaldelijk dat het andere dier niets gemerkt had en dat het voor die kat vreselijk zou zijn geweest als hij in Nederland achter was gebleven.

Ook nog een briefje sturen naar een reclamebureau dat me in een postgiro-reclame wil. (Eerder hadden ze mensen op foto's met spandoeken: WIJ WILLEN POSTGIRO.) Toen ik aan de telefoon zei dat ik niet eens postgiro had, zei de man van het bureau dat 'we daar dan snel iets aan zullen doen'. Al storten ze er twintig mille op, ik zie me niet glimlachend een giro invullen. Waarom laat ik me aan de telefoon ook altijd van alles uitleggen, hoewel ik het liefst zou willen ophangen, direct al na 'Ik werk voor een reclame...', 'Ik ben leraar Nederlands op een school en...', 'We hebben hier een soort sociëteit en...', 'Ik schrijf voor het *Noord-Hollands D...*' etc.

Je bent nog niet thuis. Je had er al moeten zijn. Als je liegt, vervloek ik je. Ik wil je niet vervloeken. Ik heb te veel gedronken.

Ik koos een plaatsje op de sofa, waar een Deense dog lag te slapen en begon het beest over zijn kop te aaien. Tegenover lagen nog twee dezelfde grote, zwart-wit gevlekte honden, de een met zijn kop op de heup van de ander.

‘Dat is Daisy,’ zei Masefield. ‘En dat zijn Humble en Razor. Twee vrouwtjes en een mannetje.’ Hij geeuwde. ‘Wat vind je van je kamer?’

‘Aardig.’

‘Goed...’ Hij keek strak voor zich uit naar een zangeres op de televisie.

Penny Masefield kwam binnen. Ze droeg een groot dienblad. Ze schopte de deur achter zich dicht. ‘Die kan niet zingen,’ zei ze en ze boog voor Masefield, die zijn bord pakte. ‘Ik haat ’r.’ Ze liep op mij af. ‘Ze is vulgair.’

Ik ging half staan en reikte naar het minst volgeschepte bord.

‘Nee, die is van mij,’ zei ze en ze trok het dienblad naar zich toe.

‘Neem me niet kwalijk.’ Ik pakte het andere bord. ‘Dank u wel.’

Ze ging naast haar man zitten en zei: ‘Weerzinwekkend.’ Masefield zei niets en at. Ze zuchtte en begon ook te eten. De lepel paste net tussen haar mondhoeken.

Ik liet ’n stukje vlees naast m’n schoot vallen. De hond reageerde niet. Ik schoof het in de buurt van z’n neus. De hond sloeg zijn lodderige ogen naar me op en zuchtte.

‘Wat vind je van je kamer?’ vroeg Penny Masefield.

‘Een aardige kamer.’

‘De wasbak kan niet gebruikt worden. De afvoerpijp lekt.’

‘Je kan er wel van drinken, hoor,’ zei Masfield.

‘Verder zul je voorlopig gebruik moeten maken van de badkamer. Wat het opstaan betreft, ik heb de gulden regel: zeven uur op. Als er nog een van de kinderen slaapt moet je ’m wakker maken, maar meestal zijn ze dat wel tegen die tijd. Geraldine, Mae en Philip kleden zichzelf aan, Donny kan het praktisch zelf, Arthur moet je er beslissend bij helpen, Sevoughn, de baby, is voor mijn rekening. Met alles.’

Het woord ‘weezinwekkend’, dat ze zo geëgerd had uitgesproken, herhaalde zich in mijn hoofd, zo luid dat het leek of ik mijn eigen stem hoorde. Weezinwekkend... Weezinwekkend... Dat gezicht dat ik nu al haatte, die smalle neus, de gleuf boven haar dunne lippen die bijna verdwenen als ze ze op elkaar zette en daaronder die brede kin: krachtig, maar wat voor kracht?

Hospitalet del Infante

De luiken zijn dicht, het slaapkamertje is verstikkend warm. Binnen zitten Anneke en mijn moeder en ze kletsen en kletsen. Jacinto voegt zich zo te horen bij ze. Zijn stem bast boven alles uit. Ik wil naar huis, mis Lon, al is het niet zo erg als ik verwachtte, maar dat komt omdat we over vier dagen alweer teruggaan. En omdat hij een kaartje in mijn tas had gedaan met ‘Ik hou zoveel van je’. Ik was daar zo gelukkig mee dat ik meteen in het dorp verse walnoten, waar hij dol op is, voor hem ben gaan kopen.

De rit ’s avonds naar Cambrils was donker. Van de flatgebouwen zijn vrijwel alle luiken dicht, de meeste horeca is gesloten. De ene bar die open is, zit stampvol. In de andere zitten alleen een *maricon* en een schoonmaker op een barkruk.